

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФІЛОЛОГІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ

Ключові слова: інновація, педагогічна технологія, комп'ютерні технології, дистанційне навчання, інтерактивне навчання, реформа у вищій школі, підготовка магістрів філології.

Вищі навчальні заклади України перебувають сьогодні під впливом Болонської реформи, яка змінила вектор розвитку вишів, розкрила перед суб'єктами навчального процесу особливості провідних європейських університетів. Українська вища школа змінюється також і через активне впровадження Закону «Про вищу освіту», у якому висувуються нові вимоги до викладача університетів. Саме викладач, як учасник освітнього процесу, повинен «постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності»¹. Характерною ознакою навчального процесу у ВНЗ України є інноваційність, впровадження у навчальний процес нових освітніх технологій, нових методик, які здатні сприяти підвищенню якості навчально-виховного процесу загалом. Потрібно враховувати, що інновація педагогічна характеризується як зміною структури педагогічної освіти загалом або деяких важливих її складових з метою поліпшення її характеристик².

Технологія у широкому значенні цього слова – це сукупність прийомів і способів переробки/обробки різноманітних середовищ. Це поняття адаптувалося у педагогічній теорії у процесі появи та розширення різних видів середовищ, до яких стали відносити не лише матеріальні ресурси, але й нематеріальні, а саме:

---

¹ Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]: Розділ X. Учасники освітнього процесу. Ст.58. Обов'язки педагогічних і науково-педагогічних працівників. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4>.

² Okoń W., Nowy słownik pedagogiczny. Wydanie trzecie poprawione. Wydaw. Akademickie «Żak», Warszawa, 2001, s.138-139.

інформацію, продукцію інтелектуальної праці, законотворчість, управління, фінансові та страхові послуги, мистецтво тощо³.

У педагогічній науці освітню технологію трактують як *впорядковану систему дій*, виконання яких призводить до досягнення поставленої мети (Таманчук Н.), або як *системний метод* створення, впровадження і визначення цілого процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів (ЮНЕСКО). Педагогічну технологію сьогодні розглядають і як “науку про розвиток, освіти, навчання і виховання особистості школяра на основі позитивних загальнолюдських якостей та досягнень педагогічної думки, а також основ інформатики”⁴.

Аналіз наукових праць, присвячених визначенню цього поняття надає підстави стверджувати, що педагогічна технологія функціонує і як наука, що досліджує раціональні шляхи навчання, і як система способів, принципів і регулятивів, які застосовуються у навчанні, і як реальний процес навчання⁵. Педагогічна технологія існує у певній педагогічній системі, пов’язана з нею, тому її слід розглядати як проект цієї системи, який активно реалізуємо на практиці⁶.

Якщо обрати більш об’ємне визначення технології як *мистецтва, майстерності, вміння, сукупності* методів обробки, змін станів і конкретне визначення технології як *сукупності прийомів*, що застосовуються в якійсь справі, майстерності, мистецтві, то можна виділити основну особливість педагогічної технології. Не кожен прийом або метод, навіть їх система, яка застосована на занятті викладачем, може вважатися педагогічною технологією.

Нам імпонує визначення педагогічної технології як *продуманої в деталях моделі спільної педагогічної діяльності з проектування, організації і проведення навчального процесу з обов’язковим застосуванням комфортних умов для викладача і студентів*⁷. Педагогічна технологія як продукт творчого пошуку, експерименту

---

³ *Гринева В.Н., Дудко П.Д., Пономаренко В.С.*, Системи технологій. Учебн. Пос./ Под ред. П.Д.Дудко, А.Г. Крюка. – Харьков: Изд. ХГЭУ, 2003, с.9.

⁴ *Нісімчук А.С., Бойчук П.М., Панасюк О.П.*, Інноваційні технології педагогічної освіти: монографія. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2012, с. 11.

⁵ *Селевко Г.К.*, Современные образовательные технологии: Учебное пособие. Москва: Народное образование, 1998, с.14-18.

⁶ *Безпалько В.П.*, «Слагаемые педагогической технологии». Москва: Педагогика, 1989, с. 12.

⁷ *П’ятакова Г.П.*, Технологія інтерактивного навчання у вищій школі: навчально-метод. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008, с.97.

педагогів-новаторів та вчених, за визначених умов може стати унікальним продуктом усієї навчально-виховної системи, якщо впровадити її в освітню практику. Тому інноваційні технології слід розглядати через “мету та результат складного динамічного поступу реалізації інтелектуального розвитку особистості педагога у процесі професійної підготовки, формування у нього професійних знань, умінь і навичок через ефективну діяльність родинної та суспільної життєдіяльності”⁸.

В умовах реформування університетської освіти в Україні популярними серед інноваційних технологій, які впроваджуються у навчальний процес, є комп’ютерні технології, інтерактивні методики та дистанційне навчання. Інноваційні технології наповнюють вищу школу сучасним дидактичним інструментарієм і сприяють формуванню нових суб’єкт-суб’єктних взаємин між викладачем і студентами.

До недавнього часу у навчальному процесі університетів переважала фронтальна форма впливу на особистість студента, яка не вимагала від викладачів знання особливостей педагогічних технологій, впроваджених на заняттях. За такого підходу фактично ігнорувалася активність студентів, оскільки діяла технологія, що заперечувала суб’єкт-суб’єктні стосунки між викладачем і студентами. Сьогодні в освіті співіснують дві стратегії – традиційна та інноваційна, така, що відкрита новому, здатна до оновлення⁹. Польські педагоги також зауважують на необхідності змін в освітній стратегії та визначають головні причини цих змін: освіту потрібно наблизити до реального життя; школа повинна слугувати саморозвиткові й самореалізації; навчання повинно бути привабливим; демократизація освіти; гнучкість системи освіти та її саморегуляція¹⁰.

Гуманістичний підхід в освіті сприяв створенню особистісно зорієнтованого підходу до тих, кого навчаємо. У вищій школі студент стає центром всієї освітньої системи. За період реформування в освіті ми переконалися, що позитивних результатів на заняттях в університеті можна досягти лише за активності самого студента, за умови створення суб’єкт-суб’єктного навчання. Впроваджуючи у навчальний процес інноваційні освітні технології, ми сприяємо активному

---

⁸ Падалка О.С., Нісімчук А.С., Смолюк І.О., Шпак О.Т., Педагогічні технології. Навчальний посібник, Київ, Видав. «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1995, с. 3.

⁹ Дичківська І.М., Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник, Київ, Академвидав, 2004, с.8

¹⁰ Pólturzycki J., *Dydaktyka dla nauczycieli*, Płock: Wyd. Naukowe NOWUM, 2002, s.62.

формуванню професійних компетенцій магістрантів. Для викладача – це складний процес постійної роботи над удосконаленням своєї майстерності, підняттям рівня креативності, саморегуляції тощо. Погоджуємося з думкою вчених-дидактів про те, що педагоги повинні бути обізнаними з особливостями інновацій у вищій школі, “оскільки формування гуманістичних рис у студента стане можливим тоді, коли викладачі навчатимуть з позицій сучасних вимог до підготовки висококваліфікованого спеціаліста, а їх переконання відповідатимуть вимогам сьогодення, пов’язаним з будівництвом суверенної державності України”¹¹.

У сучасній вищій школі, за умови створення суб’єкт-суб’єктних стосунків на заняттях важливим, на наш погляд, є ознайомлення магістрантів з особливостями нових технологій. Саме теоретичне обґрунтування інновацій у навчальному процесі, допомога студентам зрозуміти механізм дії конкретних методик, методів, прийомів сприятиме підняттю їхньої мотивації й до формування компетенцій майбутнього викладача. Знання теоретичних основ педагогічних технологій повинно забезпечити у магістрантів формування педагогічного мислення, яке дозволить їм успішно конструювати навчально-виховний процес у різних типах ВНЗ. Безумовно, майбутні викладачі повинні бути готовими до інноваційної діяльності, тобто знаходитися у такому особистісному стані, який “передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії”¹². Перед викладачами дисциплін педагогічного циклу постає надзвичайно складне завдання: допомогти магістрантам ознайомитися зі специфікою інновацій в освіті з метою формування професійних компетенцій та створення мотивації щодо впровадження сучасних педтехнологій на заняттях у майбутньому.

Результати емпіричного експерименту, який ми проводили у 2014-2015 роках у Львівському, Вроцлавському та Ягеллонському університетах, надають можливість довести наше твердження. Методом анкетування (емпіричне дослідження) було опитано 220 студентів, які здобувають ступінь магістра в окремих інститутах філологічного факультету Вроцлавського та Ягеллонського університетах: Інституті англійської філології, Інституті романської філології,

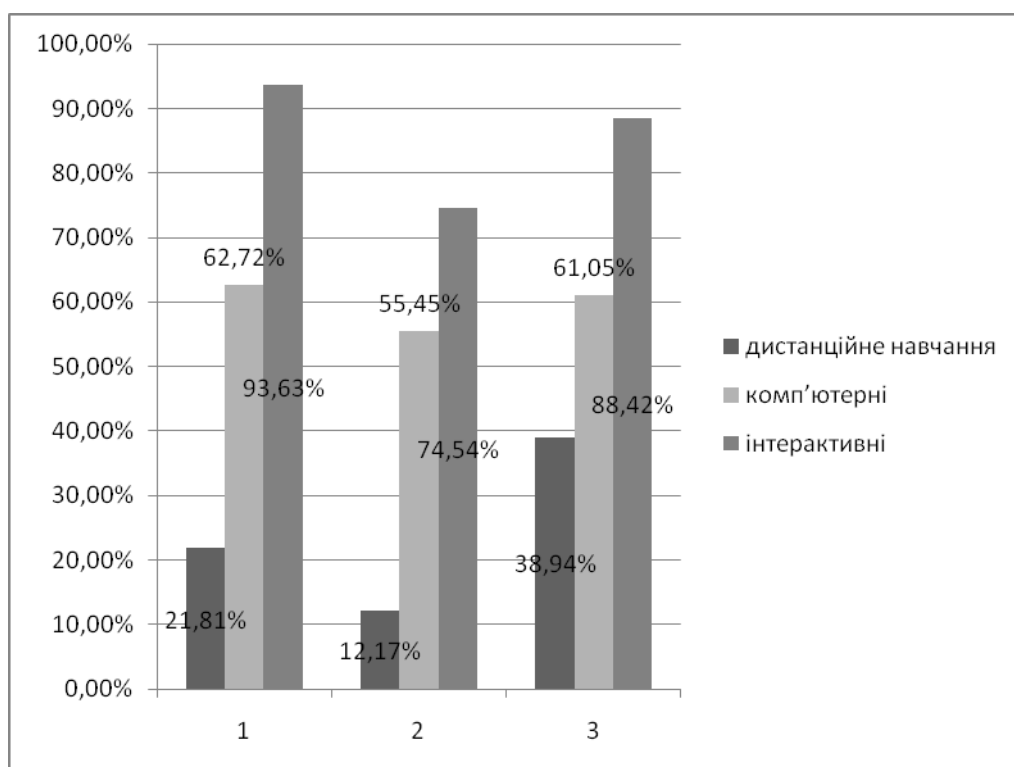
---

¹¹ Падалка О.С., Нісімчук А.С., Смолюк І.О., Шпак О.Т., Педагогічні технології. Навчальний посібник, Київ: Видав-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1995. с.146.

¹² Дичківська І.М., Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник, Київ, Академвидав, 2004, с.277.

Інституті германської філології, Інституті класичних, середземноморських та орієнтальних студій, Інституті слов'янської філології, Інституті східнослов'янських мов. В експерименті також взяло участь 110 магістрантів філологічного факультету (українського, російського, слов'янського відділень) і факультету іноземних мов (англійська, німецька, французька, іспанська, класична філологія) Львівського національного університету імені Івана Франка. Зазначимо, що у кожному з вказаних університетів було опитано 60 респондентів, які у майбутньому будуть фахівцями зі слов'янських мов та 50 – з європейських мов.

У процесі опитування респондентів ми з'ясували, що магістрантам у значній мірі відомі інноваційні технології. Найбільш обізнані магістранти з інтерактивних технологій навчання: 93,63% у Львівському, 77,77% у Вроцлавському та 88,42% – у Ягеллонському університетах (дивись рисунок 1). Магістранти активно виділили і комп'ютерні технології, за допомогою яких створюють презентації, оформляють проекти, виконують індивідуальні завдання, відбувається тестовий (проміжний) контроль знань тощо. Комп'ютерні технології виділило 61,05% магістрантів-філологів Ягеллонського університету, 62,72% Львівського та 55,45% Вроцлавського університетів. Респонденти приділили увагу і дистанційному навчанню. Дистанційне навчання (ДО) як форма навчання відома 38,94% з опитаних магістрантів у Ягеллонському університеті, значно менше – 21,81% у Львівському, 12,17% – у Вроцлавському університетах (дивись рисунок 1).

Рисунок 1. Впровадження інноваційних технологій у вищій школі.

Джерело: результати особистого дослідження.

Умовні позначення:

- 1: Львівський університет
- 2: Вроцлавський університет
- 3: Ягеллонський університет

На нашу думку, логічним було з'ясувати, чи вважають магістранти, що впровадження інноваційних освітніх технологій у навчальний процес сприяє формуванню професійних компетенцій філолога. Повністю згідні з цим твердженням 67,36% магістрантів Ягеллонського університету, 67,27% – Львівського, 55,45% – Вроцлавського університету. Лише 9,47% серед опитаних філологів Краківського, 11,81% – Львівського та 17,27% Вроцлавського університетів повністю не згідні з впливом інноваційних технологій на процес професійного становлення філолога.

Важливою для нашого дослідження була відповідь респондентів на питання, чи погоджуються магістранти-філологи з необхідністю перенесення акценту з викладацької діяльності педагога на пізнавальну діяльність студента, на формування творчої методики його самоучіння та самоактуалізації, в тому числі й навчально-пізнавальної діяльності. Ствердно відповіло 53,63% магістрантів Львівського, 51,81% – Вроцлавського, 49,47% – Ягеллонського університетів. Важко було визначитися з відповіддю на це питання 25,45% магістрантів Львівського, 34,54% – Вроцлавського, 39,94% – Ягеллонського університетів. З ними не погодилися 11,57% магістрантів Ягеллонського, 13,63% – Вроцлавського та 9,09% – Львівського.

Більшість з опитаних магістрантів Львівського – 56,36% та Вроцлавського – 51,81% університетів, лише третина з опитаних – 31,54% студентів Ягеллонського університету вважають, що у процесі підготовки магістра-філолога потрібно зробити перехід від традиційних, інформативних, монологічних методів і форм навчання до діалогічних.

Також впевнені у необхідності комп'ютеризації і технологізації навчання у вищій школі, що у подальшому призведе до покращення навчального процесу загалом, 54,73% опитаних магістрантів Ягеллонського, 54,54% – Львівського та 43,63% – Вроцлавського університетів.

Проте обізнаність магістрантів з нових технологій не свідчить про активне впровадження таких технологій на заняттях в університетах. Магістранти опитаних вишів вказують на недостатній рівень викладання за новими методиками, яких їм бракує. Результати дослідження дозволили побачити, що лише 13,68% Ягеллонського, 25,45% магістрантів Львівського, 32,72% Вроцлавського університетів вважають, що сучасна вища школа готова до цілеспрямованого впровадження особистісно-орієнтованих технологій навчання. Проте, більшість опитаних не змогла визначитись з відповіддю на це питання. Такий самий відсоток опитаних магістрантів Ягеллонського університету – 13,68%, а також 16,36% – Львівського та 20% – Вроцлавського університетів вважає, що вища школа не готова до кардинальних змін. Безумовно, у викладача-новатора повинно бути позитивне ставлення до інновацій в освіті. Впровадження інноваційних технологій на заняттях у вищій школі можливо лише за умови, коли сам викладач мотивований до таких змін, спроможний залучити до свого дидактичного арсеналу нові методики викладання навчальної дисципліни.

Опитані магістранти також вказують на малу обізнаність зі структурою та механізмами дії нових методик. В анкетах акцентовано увагу на повну або часткову відсутність на заняттях з мови за фахом тренінгових технологій, які б сприяли розвитку комунікаційних компетенцій філолога, недостатнє впровадження методик з розвитку креативності майбутнього викладача-філолога. Результати експерименту надали змогу побачити і певні протиріччя, причиною яких є недостатня обізнаність зі специфікою інноваційних технологій у вишах. Більшість з опитаних магістрантів – 59,74% – вказало на активне впровадження інтерактивних технологій на заняттях. Групова форма організації міжособистісної взаємодії відома 90,90% магістрантам філології у Львівському, 87,27% – у Вроцлавському та 98,94% – у Ягеллонському університетах, що надає підстави стверджувати, що 92,06% від усіх опитаних студентів ознайомлені з груповою взаємодією на заняттях. В анкетах ми побачили знання студентами ще однієї форми міжособистісної взаємодії – кооперативного учіння, проте її відмітило 20,05% опитаних. Можемо стверджувати, що загалом магістрантам добре знайомі й інтерактивні методи, оскільки більшість респондентів серед методів, які активізують до навчання, називають дискусії, дебати, мозкову атаку. Також найчастіше магістранти обирають дискусії, “кейс метод”, рольові ігри, бліц ігри, проекти як методи, що мотивують їх до оволодіння спеціалізацією. Вважаємо, що кількість студентів, яка підтверджує впровадження інтерактивних технологій як інновації у вищій школі, була би більшою, якби магістрантів

ознайомлювали на заняттях з теоретичною складовою технології, груповою взаємодією як її основою для організації взаємонавчання студентів, її методами, прийомами тощо.

Отримані у процесі експерименту дані надають змогу побачити серйозне ставлення майбутніх фахівців-філологів до тих інновацій, які потрібно зробити у вищій школі. Вони активно сприймають нові методики викладання фахових дисциплін, мотивовані до вивчення інтерактивних методик, дистанційного навчання, комп'ютерних технологій. Відповідно, опитування респондентів в Україні і Польщі допомогло побачити, що магістранти невпевні щодо зміни освітніх стратегій у вищій школі. Вважаємо, що побоювання майбутніх магістрів-філологів виправдані через відсутність:

- повної інформації про якісні зміни рівня підготовки фахівця за допомогою нових технологій;
- теоретичних знань про дидактичні особливості інновацій та механізми впровадження у навчальний процес;
- даних щодо зміни змісту підготовки філологів;
- практичних вмінь та навичок до впровадження інновацій;
- особистісного мотиву щодо підвищення власної майстерності, розвитку креативності тощо.

Оскільки магістранти з розумінням поставилися до змін, які можуть відбутися у навчальному процесі університетів з впровадженням інноваційних стратегій у підготовці філологів, викладачі вищої школи не можуть стояти осторонь. Їхнім першочерговим завданням є створення умов для теоретичного ознайомлення та практичної підготовки магістрантів до запровадження інноваційних технологій у навчальний процес університетів.

ЛІТЕРАТУРА

Безпалько В.П., «Слагаемые педагогической технологии». Москва: Педагогика, 1989. – 192с.

Гринева В.Н., Дудко П.Д., Пономаренко В.С., Системы технологий. Учебн. Пос./ Под ред. П.Д.Дудко, А.Г. Крюка. – Харьков: Изд. ХГЭУ, 2003. – 291 с.

Дичківська І.М., Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник, Київ, Академвидав, 2004. – 352с.

Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]: Розділ Х. Учасники освітнього процесу. Ст.58. Обов’язки педагогічних і науково-педагогічних працівників. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4>.

Нісімчук А.С., Бойчук П.М., Панасюк О.П., Інноваційні технології педагогічної освіти: монографія. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2012. – 478с.

Окоп В., Nowy słownik pedagogiczny. Wydanie trzecie poprawione. Wydaw. Akademickie “Żak”, Warszawa, 2001, s.138-139.

Падалка О.С., Нісімчук А.С., Смолюк І.О., Шпак О.Т., Педагогічні технології. Навчальний посібник, Київ, Видав. «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1995. – 254с.

Pólturzycki J., Dydaktyka dla nauczycieli, Płock: Wyd. Naukowe NOWUM, 2002, s.62.

П’ятакова Г.П., Технологія інтерактивного навчання у вищій школі: навчально-метод. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 120с.

Селевко Г.К., Современные образовательные технологии: Учебное пособие. Москва: Народное образование, 1998. – 256с.

Гуманістичний підхід в освіті сприяв створенню особистісно зорієнтованого підходу до тих, кого навчаємо. У вищій школі студент стає центром всієї освітньої системи. За період реформування в освіті ми переконалися, що позитивних результатів на заняттях в університеті можна досягти лише за активності самого студента, за умови створення суб’єкт-суб’єктного навчання. У сучасній вищій школі, за таких умов, важливим є ознайомлення на заняттях магістрантів філології з особливостями нових технологій. Знання теоретичних основ педагогічних технологій повинно забезпечити у магістрантів формування педагогічного мислення, яке дозволить їм успішно конструювати навчально-виховний процес у різних типах ВНЗ.

Результати емпіричного експерименту, який ми проводили у 2014-2015 роках у Львівському, Вроцлавському та Ягеллонському університетах, надають можливість стверджувати, що майбутні філологи серйозно відносяться до таких інновацій у вищій школі. Хоча і є певні побоювання, магістранти активно сприймають нові методики викладання фахових дисциплін, обізнані з інтерактивних методик, дистанційного навчання, комп’ютерних технологій.

Ключові слова: інновація, педагогічна технологія, комп'ютерні технології, дистанційне навчання, інтерактивне навчання, реформа у вищій школі, підготовка магістрів філології.

Halyna Pyatakova

THE INNOVATION TECHNOLOGIES AND THEIR VALUE IN PREPERATION OF THE MASTERS OF PHILOLOGY IN THE UNIVERSITIES OF UKRAINE AND POLAND

The humanistic approach in education helped to create individually oriented approach towards those who are taught. In high school student become the center of the educational system. During the period of the reformation of education it is assumed that the most positive results were gained when the students were active and in case there is made subject-subject teaching.

According to this in the modern high school the most important thing to acquaint the Masters of Philology with the peculiarities of the new teaching techniques. The knowledge of theoretical basis of the pedagogical technologies stimulates the Masters of Philology to develop pedagogical thinking, which helps them built perfectly educational process in different types of universities.

The results of the empiric experiment that was conducted in 2014-2015 in Lviv National University of Ivan Franko, the University of Wrocław, the Jagiellonian university, gave a reason to claim that future professional philologists to have serious attitude towards such innovations in high school. The Masters of Philology actively participate in new methods of teaching professional subjects, they are good aware about interactive methods, distance education and computer technologies.

Key-words: the innovation, the pedagogical technology, computer technologies, the distance education, interactive teaching, reform of high school, preparation of the Masters of Philology.

Авторська довідка:

П'ятакова Галина, кандидат філол. наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.

Ph. D. Halyna Pyatakova. The department of general and social pedagogics Lviv National University of Ivan Franko.